

Kerkenplannen kansen voor Kerk?

Overal in Vlaanderen wordt nagedacht over de toekomst van de parochiekerken

- ▶ Vele gemeenten kiezen voor geleidelijkheid
- ▶ Geen registratieplicht voor de kerkenplannen
- ▶ Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant zijn het snelst

Erik DE SMET

De voorbije maanden geraakte het opstellen van zogeheten kerkenbeleidsplannen overal in een stroomversnelling. Volgens het Onroerenderfgoeddecreet 2013 is zo'n kerkenbeleidsplan immers een vereiste voor het aanvragen van premies voor beschermde kerkgebouwen, bijvoorbeeld bij restauratie. Voor gemeenten en kerkbesturen is die verplichting als het ware een stok achter de deur om een consensus te bereiken over het gebruik van de kerkgebouwen.

Samen met de pastorale hervormingen zijn die kerkenbeleidsplannen de sleutels van de hervormingen van het parochielandschap. Vlaams minister Bourgeois (N-VA) had het al in zijn conceptnota uit 2011 over de noodzaak van een langetermijnvisie voor onze parochiekerken. Welke kerkgebouwen willen we behouden, welke her- of nevenbestemmen, welke slopen?

Hoever staan we dan, aan de vooravond van de deadline? Dat is moeilijk in te schatten, want er zijn geen cijfers, niet enkel omdat er geen registratieverplichting is, maar ook omdat enkele in de voorbije jaren uitgewerkte plannen niet voldoen aan de jongste decretale voorwaarden.

Het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw (CRKC)

werd aangesteld als expertisecentrum voor het onroerend kerkelijk erfgoed en zet lokale besturen op weg bij het opstellen van een kerkenbeleidsplan. Gemeenten en kerkbesturen kunnen zich ook nadien laten begeleiden. Ook wordt er structureel samengewerkt met intercommunales. Jan Jaspers en Jonas Danckers van het CRKC volgen de ontwikkelingen op de voet.

„In het algemeen zien we dat er uiterst omzichtig met de kwestie wordt omgegaan”, stelt Jaspers. „De toekomst van de parochiekerken is een gevoelig thema dat eensgezindheid en respect vereist, en die eensgezindheid kan slechts groeien in overleg. Slechts zelden merken we dat een gemeente voortvarend te werk gaat en daarbij de regels vergeet. Zonder dialoog en goedkeuring van de kerkelijke overheid is er geen kerkenbeleidsplan mogelijk.”

„Er wacht ons een tussentijd met veel vragen en onduidelijkheden”

Uit de beperkte gegevens blijkt dat gemeenten blijkt nog het liefst zoveel mogelijk kerken willen behouden. „Daar waar ingrijpende beslissingen worden genomen, zien de gemeenten zich overigens stevast geconfronteerd met de hoge kosten van her- of nevenbestemming”, zegt Jonas Danckers. „Drastische veranderingen zoals in het buitenland waar grote delen van het kerkelijke patrimonium in andere handen komen, zijn bijgevolg niet te verwachten. Van grotere betekenis zijn de toekomstplannen van de bis-

dommen inzake territoriale pastoraal en de snelheid van de uitvoering ervan. Daarom zien we in Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant het proces sneller verlopen.”

Zo blijven in de Oost-Vlaamse gemeente Zwalm twee kerken over en wordt voor de overige tien een andere bestemming gezocht. In het Limburgse Heers, dat haast evenveel inwoners telt als Zwalm, gaat het dan weer een stuk meer geleidelijk en wil men bovenal bewaren en nevenbestemmingen onderzoeken.

Een parochiekerk, zo luidt de visie van CRKC, is meer dan het aantal kerkgangers op zondag. Het gebouw heeft diverse betekenissen, religieus zowel als maatschappelijk. Daarom lijken gemengd gebruik en nevenbestemming vaak meer aangewezen. Toch loopt niet alles gesmeerd. Zo rees er kritiek bij het onderbrengen van de gemeentelijke bibliotheek in de kerk van het Limburgse Kaulille, omdat de aanwezigheid van heiligenbeelden de vereiste neutraliteit zou schenden. Ook blijken pastorale beslissingen niet per se te sporen met beslissingen van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Jan Jaspers pleit voor creativiteit. „Je kunt het kerkenbeleidsplan ook beschouwen als een kans voor de Kerk”, zegt hij. „Wie meent dat het allemaal snel zal gaan, vergist zich. De transitie van de parochiekerken zal nog jaren duren. Alvorens het proces is voltooid, wacht er een tussentijd met vele vragen en onduidelijkheden. Vraag is hoe we de kerkbesturen motiveren het al die tijd vol te houden.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Onze kardinaal

„ We hebben een nieuwe kardinaal en dat ging sneller dan verwacht. Op 19 november werd aartsbisschop Jozef De Kesel door paus Franciscus tot kardinaal gecreëerd, zoals dat heet in kerkelijk jargon. Een hele eer, want daarmee bekleedt hij de op één na hoogste rang in de wereldkerk, na de paus zelf.

Ook Godfried Danneels blijft kardinaal, maar hij is als tachtigplusser niet langer stemgerechtigd op een conclaaf. Met kardinaal De Kesel heeft ons land nu wel opnieuw een stem, al hopen we natuurlijk dat paus Franciscus nog jaren gezond en wel zijn taak kan uitoefenen en dat er dus voorlopig geen conclaaf nodig is.

Hoe dan ook mag Jozef De Kesel zichzelf voortaan beschouwen als een adviseur van de paus, want dat is de eerste taak van een kardinaal. Het is overigens opmerkelijk hoe paus Franciscus vooral kardinalen kiest die zijn voorkeur delen voor een Kerk die barmhartig is en met beide voeten in de samenleving staat. Kardinalen die mild en liefdevol tussen hun gelovigen staan, veeleer dan hen de les te spelen. Daarmee lijkt de paus erover te waken dat ook na zijn pontificaat de barmhartigheid het kompas van de Kerk blijft.

Hoort Jozef De Kesel thuis in dat verhaal? Zonder twijfel. De Belgische bisschoppen zitten op de lijn van de huidige paus en voelen zich goed bij diens koers. Het contrast is groot met Nederland, waar aartsbisschop Eijk een strenge en traditionele koers vaart, veel verder verwijderd van de hedendaagse samenleving. De Belgische bisschoppen willen net uitdrukkelijk in die samenleving aanwezig zijn. Een verstandige keuze, met veel meer toekomstperspectief.

Meteen na zijn creatie herhaalde Jozef De Kesel dan ook zijn bekende boodschap. Hij wil een Kerk die zich maatschappelijk engageert, die zich uitspreekt over vluchtelingen, armoede en ecologie. En ook, aldus de nieuwe kardinaal, over de allergrootste uitdaging van deze tijd: het samenleven in diversiteit, op basis van eerbied en respect. „De Kerk moet zich daarop echt goed profileren”, verklaarde hij in het VRT-journaal.

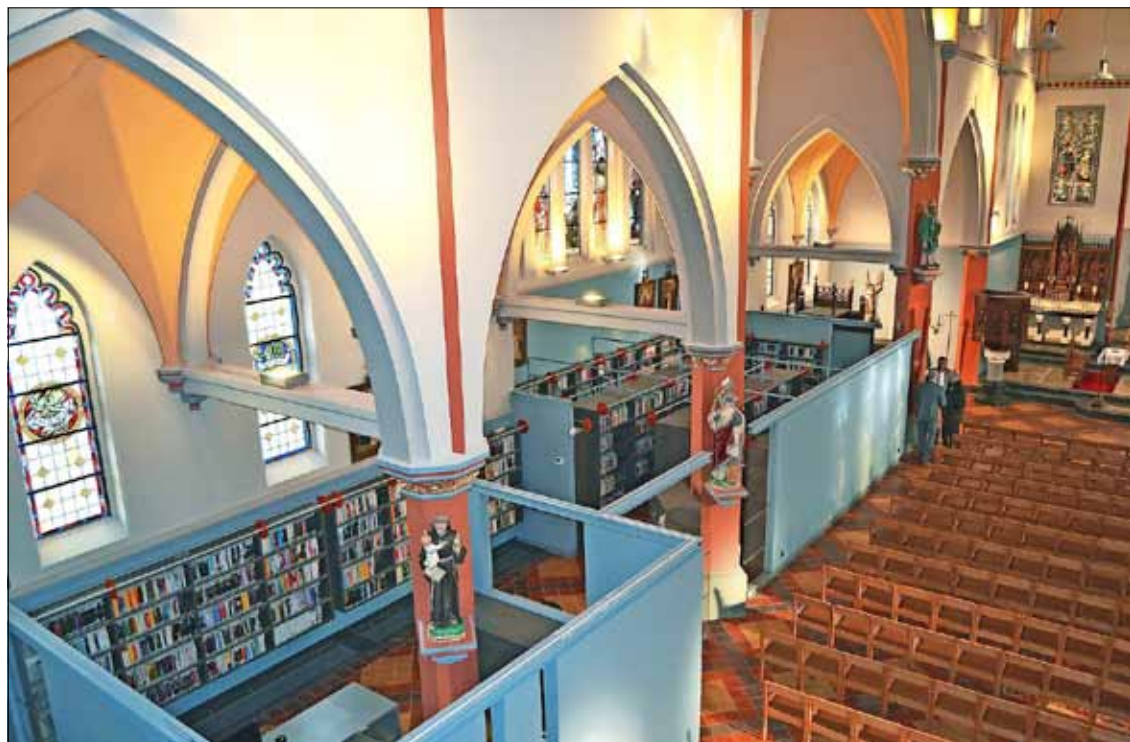
En gelijk heeft hij. De Kerk moet niet bang of verlegen in een hoekje kruipen, maar naar buiten gaan en zich laten horen. Jezus vroeg zijn leerlingen niet om zich op te sluiten onder gelijkgezinden, maar om de wereld in te trekken en zijn woord te verkondigen aan iedereen die het horen wilde. Die opdracht blijft actueel en is gericht aan ieder van ons.

In het *Klapstoel*-interview van deze week (zie bladzijde 9) zegt ook de toekomstige bisschop van Brugge, Lode Aerts: „We moeten vrijmoedig deelnemen aan het maatschappelijke debat. Dat veronderstelt een onbevangenheid die we nog enigszins moeten leren.” Dat laatste is een terecht punt van (zelf)kritiek. We zijn als katholieken vaak veel te terughoudend. Waar klinkt onze stem luid? Aan welk maatschappelijk debat nemen we daadwerkelijk deel? Kent een doorsnee-inwoner van ons land het katholieke standpunt over vluchtelingen, armoede, milieu of multicultureel samenleven? Zijn we toonaangevend in die debatten? Wegen we op de maatschappelijke koers?

Onze Kerk heeft nochtans een waardevolle boodschap, maar al te vaak durven we die enkel te fluisteren. Ging Jezus destijds niet boven op een berg staan om zijn boodschap te verkondigen? Bergen maakten intussen plaats voor massamedia, maar het principe blijft hetzelfde: we moeten ons laten horen. Laten we vooral bescheidenheid niet verwarren met onzichtbaarheid.

„Zullen ze nog van u horen?”, vroeg *Terzake* nog. Jozef De Kesel glimlachte en antwoordde: „Dat zullen we zien, hé.” Een warm advies voor onze nieuwe kardinaal: antwoord de volgende keer kordaat: „Jazeker, en van heel veel andere katholieken.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

De gemeentelijke bibliotheek in Kaulille vond een onderkomen in de parochiekerk. © CRKC